

SIMON TÜNDE – KLIMA GÁBOR

6. Művészetpedagógiai Konferencia

Témák, tartalmak, tanulságok

*„Ha annak látod, mint ami, az marad örökre,
ha többnek látod, mint ami, több lesz belőle!”
(Goethe)*

BEVEZETÉS

A Művészetpedagógiai Konferencia (ELTE Workshop for Arts Education) rendezvény-sorozat a művészek, valamint a dráma-, tánc- és zenepedagógia, a vizuális nevelés, a gyermek- és ifjúsági kultúra területén dolgozó pedagógusok és kutatók találkozója, melyen minden évben más-más művészeti ág kerül fókuszba. A 2023-ban megrendezett, hatodik konferencia központi témája a vizuális kultúra és a vizuális nevelés volt. A konferenciára való jelentkezés kettős bírálati rendszerű. A plenáris előadókat a Tudományos Programbizottság választja ki, a szekcióelőadók (művésztanárok, kutatók, doktoranduszok, mesterpedagógusok) absztraktok feltöltésével pályáznak a részvételre. A rendezvény hiánypótló, hazánkban az egyetlen művészetpedagógiai témájú tudományos konferencia. Az előadásokon túl alkotói workshopok, művészeti bemutatók, kiállítások és műteremlátogatások egészítik ki a programot.

A rendezvény fő célja a művészettel nevelés, tanítás és gyógyítás új hazai és nemzetközi oktatási programjainak, kutatási eredményeinek bemutatása,

valamint a szakmai kapcsolatok erősítése a magyar és külföldi szakemberek között.

A rendezvényen előadók a teljes jelenlétükkel támogatják a művészeti nevelést, és kifejezik annak fontosságát, társadalmi jelentőségét, hidat építenek művészeti ágak, országok, szakemberek és laikusok, valamint intézmények között.

A 6. Művészetpedagógiai Konferencia 2023. június 14–16. között zajlott, helyszíneit a Vigadó, valamint a Magyar Képzőművészeti Egyetem (MKE) adta. A rendezvény szervezői az MKE és a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata, együttműködésben az Eötvös Loránd Tudományegyetem karaival: a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karral, a Bölcsészettudományi Karral, a Pedagógiai és Pszichológiai Karral és a Tanító- és Óvóképző Karral. Ebben az évben lépett be a szervezők közé az MKE, ami meghatározóan hatott a konferencia arculatára. Az első nap a korábbi hagyományoktól eltérően – az MKE lehetőségeivel élve – kiállításokkal és műterembejárásokkal kezdődött. Ebben az egyetem tanzszékei, oktatók és hallgatók is aktívan vettek részt. A Vigadóban zajló szekciók előadói egyetemi oktatók, kutatók, doktoranduszok és gyakorló pedagógusok. A konferencia

gálaműsorának szereplőit szintén magas szakmai kvalitásokat szem előtt tartva hívták meg a szervezők, figyelve arra, hogy minél több művészeti ág képviselve legyen. Az előadásokról absztraktkötet jelent meg, mely a konferencia weboldalán online elérhető.¹

A konferencia kiemelt témái 2023-ban a következők voltak:

- A művészet fejleszt! Képességfejlesztő, tehetséggondozó programok hatása
- A művészet gyógyít! Művészetterápiás programok
- A művészet érzékenyít! Művészetpedagógiai válaszok társadalmi problémákra
- A művészet befogadó! Természettudomány és technika a művészetpedagógiában
- Művészet és élet: új kutatások a gyermek és ifjúsági kultúrában.

A beérkezett és elfogadott absztraktok alapján a fő hangsúly egyértelműen a vizuális nevelés témáira esik. A tágan értelmezett mezőben megjelennek az analóg rajztechnikák relevanciái (*A szabadkézi rajz jelentősége a közoktatásban – egy módszertani kísérlet tapasztalatai* – Orr András), az alkotó kreativitás mérésének és mérhetőségének matematikája (*Algoritmizálható-e a művészi szabadság? – Az alkotóművészet kreatív folyamatainak modellálási problémája* – dr. Dergez-Rippl Dóra), művészeti projektek különböző fókuszokkal (*BLOSSOM PROJEKT – művészeti oktatási projekt szociális érzékenyítésre* – Pók Tímea), curriculumfejlesztési problémák és kérdések (*Akadémia vagy OKJ? Technikai tudás a vizuális*

kommunikáció képzésben – Az ELTE új Média dizájn szakirányának felépítése – Vécsey Virág), de jelen vannak kortárs pedagógiai irányzatok és módszerek tematizációs kísérletei is (*Development of STEAM educational tools based on the creative reinterpretation of cognitive games: results, processes, and didactic possibilities of a design workshop course* – Fenyvesi Kristóf, Petró Panna). A felsorolás természetesen nem teljes, de talán jól érzékelhetővé teszi a megközelítések változatoságát.

A 6. Művészetpedagógiai Konferencia változatos, sok irányba kitekintő esemény volt, ahol széles körű diskurzusok lefolytatására nyílt lehetőség. A művészetpedagógia interdiszciplináris értelmezése uralkodó szemléletmódként határozta meg a konferencia irányait. Ennek megfelelően a kategóriák, amelyeket a bemutatás és elemzés során felállítunk és használunk, átjárhatóak, együtt és közösen értelmezhetőek.

A KONFERENCIÁN MEGJELENT MŰVÉSZETI ÁGAK ÉS RELEVANCIÁJUK

A konferencián megjelenő művészeti ágakat a 21. században zajló folyamatok teszik relevánssá. Napjainkban a pedagógia egyik legnagyobb kihívása, hogy nem tudjuk, milyen tudásra kellene felkészíteni a gyerekeket, hiszen a releváns tudás gyorsan változik. A gyors technikai és társadalmi változások egyre inkább megnehezítik annak előrejelzését, milyen tudásra lesz szüksége a most iskolába járó generációnak

¹ <http://mpk.elte.hu/>

felnőtt korában. A tudáskonceptió változása gondolkodásra készíti a szakembereket, ennek során pedig újraértékelik az oktatás feladatait.² A megoldások komplexek.³ A tananyag növelése helyett annak tartalmi optimalizálására és a gondolkodási és tanulási képességek fejlesztésére van szükség. A 21. században egyre inkább előtérbe került az egész életen át tartó és az egész életet átfogó tanulás paradigmája, ami által a fókuszba kerülő kompetenciák megváltoztak.⁴ A sikerkompetenciák között hangsúlyosan szerepel a kritikai gondolkodás és a problémamegoldás, kommunikáció, együttműködés kompetenciája.⁵ Jelentős szerepet kapnak a kreativitás és a jóllét kompetenciái. Ez utóbbi fejlesztése fő célkitűzésként jelenik meg az OECD 2030-as oktatási stratégiájában.⁶ Jól érzékelhető, hogy ezek a fejlesztési célok diszciplínákon túlmutató, új fókuszokat kereső oktatási keretekben tűzhető ki. A művészeti nevelés organikusan illeszkedik a fejlesztési területekhez, megjelenik a kurikulumokban, és részét képezi az országok oktatási stratégiáinak.⁷ A 21. századi kompetenciák és a művészeti nevelés célkitűzései közötti kapcsolat vitathatatlan. A kreatív cselekvés a zenén és a vizualitáson, az együttműködés és kommunikáció a drámajátékon és táncon keresztül valósulhat meg leginkább, a problémamegoldó képesség pedig a design- és tervezői feladatok által

fejlődhet. **A művészet érzékenyen reagál egyéni, társadalmi, szociális vagy kozmikus problémákra. Összeköt különböző utakat, átjáró különféle gondolkodásmódok között. A művészeti nevelés tehát nem művészképzés, hanem út- és választéskeresés azt a jövőt illetően, melyben gyermekeinknek majd része lesz.**

A Művészetek műveltségterület a Nemzeti alaptantervben az ének-zene, dráma és színház, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret tartalmait foglalja magába. A Művészetek gyűjtőszó alá kerülő tartalmak oktatása 1–12. évfolyamig jelen van kisebb-nagyobb hangsúllyal. A NAT is kiemeli, hogy a „nevelés a teljes emberre irányul, aki test-szellem és lélek egysége, tehát a köznevelés célja nem választható el az élet céljától. A művészet alapvető emberi szükséglet, a művészi alkotás pedig az ember legősibb kifejezési módja. A művészet köznevelésben betöltött szerepe nem önmagáért való, feladata egyensúlyt teremteni az értelmi-érzelmi intelligencia fejlesztésében. A tanuló belső világának érzelmi gazdagsága pozitívan hat a gondolkodás, a kreativitás, az emlékezőtehetség képességeire. [...] A tanórai keretek között, mindenki számára elérhető művészeti nevelés célja olyan képességek fejlesztése, amelyek elősegíthetik a harmonikus társadalmi együttélést, azaz a művészeti tantárgyak a művészet eszközeit a személyiség egészének fejlesztése érdekében használják fel.

² Lásd például Csapó Benő (2004): *Tudás és iskola*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

³ Setényi János (2009): *21. századi tanulási környezet*. Letöltés: <http://www.ofi.hu/tudastar/tanulas-fejlesztese/21-szazadi-tanulasi> (2023. 11. 10.).

⁴ Radó Péter (2017): *Az iskola jövője*. Noran Libro, Budapest.

⁵ Setényi János (2020): Az „árnyékkutatás” metaforájától a tanulási rendszerekig. *Educatio*, 29. 2. sz., 261–278.

⁶ https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf

⁷ Simon Tünde (2015): *Az észt információs társadalom és oktatási rendszere*. Információs Társadalom, 15. 3. sz., 102–119.

A művészeti tanóra egyrészt keretet biztosít a művészet különböző területeinek megismerésén keresztül az érdeklődés felkeltésére, az esztétikai alapfogalmak elsajátítására, izlésformálásra, másrészt a mérlegelő gondolkodás és a minőségi alkotómunka iránti igény kialakítására.⁸ A művészeti nevelés a köznevelés nélkülözhetetlen része, mely nélkül a személyiség széles körű fejlesztése elképzelhetetlennek tűnik.

A konferencián lehetőséget kaptak a különböző művészeti ágak képviselői az eszmecserére, jó gyakorlatok megismerésére, nemzetközi kitekintésre és a legfrissebb kutatási eredmények közötti tájékozódásra. A konferencia összerelte a különböző művészeti ágak képviselőinek kiemelkedő alakjait.

Vizuális nevelés

Századunk a vizualitás évszázada. A képek szinte feldolgozhatatlan mennyiségben áramlanak felénk. Nemcsak befogadói, hanem készítői és terjesztői is vagyunk a vizuális ingereknek. Ebből következően a vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlődésének rendkívül fontos katalizátora, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzéket, valamint önmagukkal szembeni igényességet alakító hatása működik, ami vitathatatlanul az önépítő és önszabályozó egyén és közösség egyik alappillére. A vizuális nevelés gyakorlatközpontú, a vizuális megismerés a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezhető. A vizuális nevelés célja egyaránt kiterjed az alkotói és befogadói kompetenciák fejlesztésére, de túlmutat

önmagán is, hiszen fontos területe a reflektív gondolkodás, az önismeret és énkép fejlesztése. A vizuális nevelés kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk alakításának fontos eszköze.

Dráma- és táncpedagógia

A dráma- és táncpedagógia a NAT Művészetek területének részét képezi, ugyanakkor feltárása, kutatása gyerekcipőben jár. Az emberi létezés egyik egyetemes és alapvető törvénye szerint mozgás nélkül nincs élet. Ahány élettevékenysége van az embernek, annyiféle mozgásforma létezik, a vegetációs és ösztönös szinttől indulva az ember emberi lényegét meghatározó mozgásformákon át (munkatevékenységek, járás) a táncművészetig. A táncot a többi művészeti ágtól megkülönbözteti az, hogy alapvető eszköze és tárgya egyaránt maga az emberi test. A táncművészet eszközei rendszeréből adódóan funkcionálisan jelentős mértékben hozzájárulhat az emberi test – és következésképp a lélek – békéjéhez, harmóniájához. A tánc, a mozgásművészet – a gyermekjátékoktól és a gyermekjátékoktól a pantomimig – a legérthetőbb és a legvarázslatosabb művészetekhez tartozik. Az iskolának nem lehet nemesebb hivatása, mint hogy ezt a varázslatot az énekkel, a zenével és a többi művészettel együttműködésben megidézze.

Művészetterápia

A művészetterápiában bármely művészet kreatív folyamatai megjelenhetnek, gondolatokat ébresztenek és érzéseket válthatnak ki. A művészetterápia olyan módszer, mely

⁸ Nemzeti alaptanterv. MAGYAR KÖZLÖNY • 2020. évi 17. szám 407

alkalmazza és használja a zene, a tánc, a képzőművészet, a dráma és az irodalom verbális és nonverbális eszköztárát az egyén teljességének megélése és megtartása érdekében. A művészetterápia összehangolja a művészetek kifejező eszközrendszerét és a terápiás hatótényezőket a terápiás folyamatban. A művészetterápia nem a tehetségfejlesztésről szól, nem a művészetről, hanem az egyénről és lelki folyamatairól. Hangsúlyosan jelen van benne a kreativitás, a bizalomépítés és a szabad önkifejezés.

Zenepedagógia

A magyar ének-zene oktatást meghatározzák Kodály Zoltán zenepedagógiai és nemzetnevelési elvei. A köznevelésben részt vevő minden tanuló számára elérhető tevékenység, mely elsősorban az énekhangra támaszkodik. Átala és a zeneoktatás fontos részeként szereplő, a relatív szolmizáció eszközével tanítandó zenei írás-olvasás elsajátításának célja, hogy kialakuljon az értékközpontú zenei anyanyelv értő szeretete.⁹ A tanulók zenei ismereteinek alapja kezdetben a népzene, a magyar népdalkincs közvetítése és megtanulása, majd erre épül a magas művészetrel való foglalkozás.¹⁰ A kodályi filozófia alapja a közösségben, azaz kórusban való éneklés. A kórusban a különböző képességű tanulók énekelnek, így egy új közösségi érték keletkezik, melyet egyénileg nem tudnának létrehozni. Ez nagyban hozzájárul az

alkalmazkodóképesség, felelősségvállalás, igényesség, kitartás és az egymásra figyelés képességének fejlődéséhez. Kodály koncepciója iránymutató és meghatározó, ugyanakkor az évtizedek során végbemenő változások, a társadalom igényeinek áthangolódása az oktatás és a zenei nevelés igazodását is kívánták. A zenei nevelés céljai közé tartozik a leendő zenehallgató generációk nevelése, a személyiség zenei művészet általi komplex fejlesztése. A kortárs zenepedagógia sokszínű, módszereiben egyaránt megjelennek az IKT-eszközök alkalmazásai, az adaptív oktatás, a pedagógiai projekt, a kooperatív tanulás elemei.

A gyermek- és ifjúsági kultúra

A gyermekkultúrát, hasonlóan a kultúrához, nem statikus tényezők, hanem egy folyamatosan változó létforma elemei alkotják. A gyermekkultúra elemei a játék, a művészetek, a posztmodern kulturális elemek és a tudományok.¹¹ Az értelmezés és kutatásának keretei mindig függnek az adott korban érvényes gyermekképtől, az adott korok értékeitől, életfelfogásától és életmódjától. Látható, hogy a fogalom komplex, meghatározása, tartalmi elemeinek fókuszja változó. Mára már több egyetemi kurrikulum része, de gyökerei a reformkorig nyúlnak vissza. Magyarországon a '70-es, '80-as években kezdődött,¹² és kapott lendületet a gyermekkultúra művelése,¹³ majd a 21. század elejétől vált teljesebbé a gyermekkultúra

⁹ Fehér Anikó (2012): A Kodály-módszer. *Parlando*, 6. sz. Letöltés: <http://www.parlando.hu/2012/2012-6/2012-6-08-Feher.htm> (2023. 11. 14.).

¹⁰ Pethő Villő (2012): Kodály zenepedagógiájának életreform elemei. *Parlando*, 6. sz. Letöltés: <http://www.parlando.hu/2012/2012-6/2012-6-07-Petho.htm> (2023. 11. 14.).

¹¹ Kolosai Nedda és M. Pintér Tibor (szerk.; 2016): *A gyermekkultúra jelen(tőség)e*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest.

¹² Trencsényi László (1985): *Irodalmi műveltség* (szekció-összefoglaló). In: Budai Éva és Papp György (szerk.): *Művészek a gyerekekért*. Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, Budapest. 111–114.

¹³ Budai Éva és Papp György (szerk.; 1983): *Gyerekek a társadalomban*. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest.

posztmodern korszaka.¹⁴ Napjainkban a gyermekkultúra részét képezik a hagyományos kulturális tevékenységek mellett a digitális eszközök általi lehetőségek, mint a film, a hang rögzítése és közvetítése, valamint az internet, a közösségi média, a virtuális valóság, a robotika és a mesterséges intelligencia alkalmazásai. A technológia gyors fejlődése és térhódítása nagy kihívást jelent a gyermekkultúrával foglalkozó szakembereknek. A konferencián helyet kaptak a gyermekkultúra kutatásának legjelentősebb alakjai.¹⁵

Művészeti neveléstörténet

A művészeti nevelés egyik régi kérdése, hogy milyen módon hasznosíthatók a művésztörténet során kialakult művészképzési modellek, paradigmák. A neveléstörténeti előadások célja egyrészt emlékezés a nagy elődökre, másrészt a tanulságok, példák őrzése, megtartása és továbbfejlesztése, adaptálása napjainkra.

A KONFERENCIA MINT TOVÁBBKÉPZÉSI FORMA

A konferencia résztvevőinek 43%-a gyakorló pedagógus. Fontos tehát arról szót ejtenünk, milyen jelentőséggel bír az esemény

az ő számukra, hogyan járul hozzá a szakmai kompetenciák fejlődéséhez. Az elmúlt évtizedekben a tanulás keretei kitágultak. Az eddig szinte kizárólagosan elfogadott formális tanulás mellett fókuszba került az informális és a munkahelyi tanulás is, melyek a tudás végtelen, de alig használt erőforrásaiként jelennek meg. Az egész életen át tartó tanulás paradigmája felhívta a figyelmet a felnőttek tanulására, annak megismerésére, lehetőségeinek keresésére. A társadalomtudományok több területén, a mikro- és makrofolyamatok szintjén egyaránt, a humán tőke felértékelődésével a felnőttek tanulásának kérdése előtérbe került.¹⁶ Ezzel együtt hangsúlyt kapott a maximális szervezeti potenciál elérése érdekében a tudásmenedzsment funkciója.¹⁷ Az MPK a felnőttek tanulásának és tudásmenedzselésének színtereként jelentős szerepet tölt be a hazai gyakorlatban.

A különböző tanuláselméletek (konstruktivizmus, konnektivizmus, szociális tanuláselméletek stb.) más-más fogalmi keretben ugyan, de megegyeznek abban, hogy a tudásmegosztás tanulási és kommunikációs folyamat eredménye,¹⁸ továbbá az egyén és a közösség kölcsönhatásával formálódik.¹⁹

A tudásmegosztás vertikálisan és horizontálisan is történhet. A köznevelés rendszerében a vertikális kapcsolatok az állam által működtetett intézményrendszer

¹⁴ Bús Imre (szerk.; 2013): *Tanulmányok a gyermekkultúráról*. Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar, Gyermekkultúra Kutatócsoport, Szekszárd.

¹⁵ Szávai Ilona (2010): Fordulat a gyermekkultúrában? *Fordulópont*, 3. sz.

¹⁶ Bell, D. (1973): *The Coming of the Post-Industrial Society. A venture in social forecasting*. Heinemann, London.

¹⁷ Obermayer-Kovács Nóra (2007): *Tudatos tudásmenedzselés a tudásgazdaságban*. Doktori értekezés. Pannon Egyetem, Veszprém.

¹⁸ Liyanage, C. és mtsai. (2009): Knowledge communication and translation. A knowledge transfer model. *Journal of Knowledge Management*, 3. sz., 118–131. Letöltés: http://centaur.reading.ac.uk/12272/1/KT_Model_Liyanage_et_al_PREPRINT_VERSION.pdf (2023. 11. 14.).

¹⁹ Boer, N. I. (2005): *Knowledge sharing within organizations. A situated and relational perspective*. ERIM, Rotterdam. Letöltés: http://repub.eur.nl/pub/6770/EPS2005060LIS_9058920860_BOER.pdf (2023. 11. 14.).

struktúráját jelentik. Vertikális szinten a kommunikáció többnyire szabályozott, formális keretek között zajlik, egyértelmű alá- és fölérendelt kapcsolatok, hierarchia jellemzi. A vertikális tanulás a tanulás hierarchikus, hagyományos módja, mely esetén a tudás egy irányban áramlik, azaz a tudást birtokló elosztja ismereteit az azzal nem rendelkezők között. Ez nagy fokú tudásfelhalmozást tesz lehetővé, de a tudás menedzselése nélkül elavul és feledésbe merül. A csak hierarchiára épülő rendszerekben kialakulhat az a tévhit, hogy egy-egy tudáselem birtoklása hatalmat jelent, valamint a félelem, hogy a megosztott tudásból más profitál.

A horizontális együttműködés egyenrangú felek között történik, nem alakul ki vezényszóra, létrejöttéhez bizalomra, erőfeszítésre és időre van szükség. A tudományos és művészeti közösségekre jellemző és megszokott tanulási forma. A horizontális együttműködés során a tudás partneri cseréje, egyenrangú felek közötti elosztása történik. A horizontális kapcsolatok mellérendelő viszonyokat jelentenek. A horizontális tanulást az egymástól való tanulás jellemzi, együttműködésben, nyílt kommunikáció segítségével.²⁰ A horizontális tanulás tehát nyitott és rugalmas kommunikációt feltételez, és ennek keretében például jó gyakorlatokat közvetíthet. Mindezek révén energia, idő és pénz takarítható meg.²¹

A konferencia küldetésének tekinti a horizontális tanulás és az egymástól tanulás feltételeinek biztosítását kutatók, gyakorló pedagógusok és vezetők között, bizalmon

alapuló lehetőséget teremtve az elmélet és a gyakorlat találkozására. Ennek a küldetésnek a realizálása a konferencia egyik legnagyobb értéke.

A KONFERENCIA TARTALMI ELEMEI

A konferencia részletes programja

A konferencia első napján, június 14-én a Magyar Képzőművészeti Egyetem épületében zajlott a program. A látogatók megtekinthették a „Kisképzőben”²² a tanulói munkákból szervezett kiállítást, bepillantást nyerhettek az Epreskertben folyó műtermi munkába, bejárták az MKE épületét. A MKE Aulában Szabados Árpád munkássága címmel nyílt kiállítás. A megnyitón ünnepélyes keretek között Erős István, az MKE rektora, valamint az örökösök átadták a konferencia alkalmából alapított Szabados Árpád Művészetpedagógiai díjat, melyet Gaul Emil egyetemi tanár, a tárgy- és környezetkultúra tanításának megalapozója kapta. A díjat két évente olyan senior alkotóknak, pedagógusoknak adja az MKE vezetése, akik kiemelkedően sokat tettek hazánkban a vizuális nevelésért.

Június 15–16-án a Vigadóban folytatódott a rendezvény, ahol 195 regisztrált résztvevő és mintegy 30 vendég hallgatta a négy plenáris és mintegy 100 szekcióelőadást, és tekintette meg a szerzők magyarázataival a két poszterszekcióban a 18 poszterből álló módszertani kiállítást. A résztvevők között

²⁰ Szívós Ágota (é. n.): A horizontális tanulás eredményei. Letöltés: http://www.egymi.hu/regi_honlap/jovo_utjai_14_szivos_agota.pdf (2023. 11. 14.).

²¹ Horváth László, Kovács Anikó és Simon Tünde (2015): *Tájékoztató a horizontális tanulásról intézményvezetők és pedagógusok számára*. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest.

²² Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium

volt tizennyolc külföldi szakember Finnországból, Hollandiából, Izraelből, Szlovákiából és Portugáliából. Az angol nyelvű előadásokból szervezett négy szekcióban 25 előadást hallgathattak a jelenlévők. Hilda Wengrower, Az Izraeli Művészetterápiás Egyesület társelnöke, a Body, Movement and Dance in Psychotherapy című tudományos folyóirat egyik szerkesztőjének két – egy-egy délután folyamán megrendezett – mozgásterápiás workshopján 30-30 konferencialátogató vehetett részt. A meghívott előadók listája jól tükrözi a program változatosságát:

- Prof. Dr. Emiel Heijnen *egyetemi tanár* – Amszterdami Művészeti Akadémia, Vizuális Nevelési Tanszék. Kutatási területei: vizuális kultúra és popkultúra, integrált művészeti és tudományos nevelés, médiapedagógia, tantervtervezés.
- Dr. Hilda Wengrower DMT, Psy.D. *művészetterapeuta, szerkesztő* – az Izraeli Művészetterápiás Egyesület társelnöke, Ono-School for Society and Arts tanára, a Body, Movement and Dance in Psychotherapy c. folyóirat egyik szerkesztője. Kutatási területei: művészet-, tánc- és mozgásterápia, művészetterápia a közoktatásban, művészetalapú kutatás.
- Dr. Dalma Toadere *egyetemi adjunktus* – a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar. Kutatási területei: zenepedagógia, mozgás és zene kapcsolata.
- Prof. Dr. Ileana Pintilie *egyetemi tanár, művészetkritikus és kurátor* – Temesvári Nyugati Tudományegyetem Művészeti Kar.

15-én délután háromszor öt szekcióban 59 előadás közül válogathattak az érdeklődők és egy intenzív, haladó táncterápiás workshopon vehettek részt. A poszterszekcióban kilenc előadást hangzott el ezen a délutánon.

Az esti gálaműsor témában, korosztályban és műfajban egyaránt színes szereplőket sorakoztatott fel. A műsor által új műfaj, a cirkuszművészet jelent meg a művészetpedagógiai konferenciasorozat elemei között. A gálán szereplők a következők voltak:

- A Magyar Táncművészeti Egyetem hallgatóinak *Tánc esszencia* című előadása;
- Az Artista- és Előadó-művészeti Akadémia diákjainak műsora;
- A Rippel Brothers showműsora;
- „Felfedezőúton” – a Szent István Filharmonikusok művészeti sorozata;
- „Szívemnek gyöngyháza, lelkem Illuskája! – 200 éve született Petőfi Sándor” című, 2011 óta futó, egyedülálló programsorozat legújabb állomásának (2023. május) filmfelvétele.
- Turchányi Zsófia (Rawe) és a Faery Music performansza
- 16-án 37 szekcióelőadás, kilenc poszterbemutató és egy kerekasztal-beszélgetés várta az érdeklődőket. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői Emiel Heijnen, Hilda Wengrower, Dalma Toadere, Solymosi-Tari Emőke, Fekete Anikó, Eck Júlia és Simon Tünde. A beszélgetést Kárpáti Andrea moderálta. Szóba került a művészetpedagógia jelene, jövője, lehetséges utak, elhangzottak külföldi jó gyakorlatok. Szóba kerültek a pedagógusképzés megújításának lehetséges útjai, valamint felmerült az együttműködés igénye a művészeti nevelés minden szereplőjének oldaláról.

Trendek és irányok

A konferencián a művészeti ágak közül a vizuális művészeteké és a vizuális nevelése volt a fókusz, a legtöbb előadó és érdeklődő erről a területről érkezett, ebből következően a legmarkánsabban ezen a téren rajzolódnak ki irányok. A vizuális művészetek területén néhány tendencia jól körvonalazható. A konferencia esetében persze kérdés, hogy az itt megfogalmazottak mennyire tükrözik a szakma egészének gondolkodásmódját, de a korábbi évek MPK-ival összevetve a témaválasztások változása mindenképpen releváns tanulságokkal szolgál. Ezek alapján tehát világosan elkülöníthető egyfajta manuális, a terület hagyományos értékeit előtérbe helyező fókusz, valamint a digitális médiumokkal és azok gyakorlati felhasználásával foglalkozó szemléletmód. Ebben természetesen nincs semmi meglepő, amennyiben mintának tekintjük a vizuális kultúra mint tantárgy különböző karaktereit. Egyre erősebb jelenléttel veteti észre magát a természettudományos területekkel integrált művészetpedagógia, vagyis a STEAM szemléletmód. Ennek definíciós kérdéseit helyütt nem tárgyaljuk, de a konferencia szempontjából nyugodtan kijelenthetjük, hogy ez a gondolkodás és az ezen alapuló projektek, vizsgálatok, kísérletek lassan dominánssá válnak (*STEAM-alapú térszemlélet fejlesztő program hatékonyságának vizsgálata vizuális-téri képességetszettel* – Babály Bernadett, Kárpáti Andrea; *Tudomány és Képző?! – Egy tantárgyi integrációs pilot program tapasztalatai hatodik osztályban* – Egervári Júlia; *Kognitív alapozás matematikai-művészeti eszközökkel: Mondrian Blocks az iskolakezés idején* – Gyarmathy Éva, Fenyvesi Kristóf, Kökényesi Imre, Pap Judit, Turmezei Mónika; *A természettudományos érdeklődésű diákok kreativitása – egy tantárgyakon átívelő*

oktatási kísérlet – Pesthy Sándor Gergely, Pesthy Dorottya; *Development of STEAM educational tools based on the creative reinterpretation of cognitive games: results, processes, and didactic possibilities of a design workshop course* – Fenyvesi Kristóf, Petró Panna; *Fizika a művészetekben – művészet a fizikában* – Miltner Tímea).

A STEAM pedagógia mellett megfigyelhető a múzeumi nevelés térnyerése. Egyre több vizuáliskultúra-tanár érzi szükségét annak, hogy az iskola falain túl keressen együttműködést múzeumi szakemberekkel (*Pedagógushallgatók múzeumi tapasztalatai óvodások múzeumi tanulásáról* – Aggné Pirka Veronika, Paál Zsuzsanna, Szerdahelyi Katalin, Varga Dóra, Kolosai Nedda; *A vizuális nevelés és a nyelvoktatás összekapcsolása a múzeumi edukációban. Interdiszciplinaritás a művészeti oktatás szolgálatában* – György Gabriella, Sütő Tünde; *„A művészet rejtély” – fényképezőgéppel a Szépművészeti Múzeumban* – Sándor Katalin, Tiszai Luca; *Személyes Múzeum* – Styrna Katalin, Hoffmanné Toldi Ildikó, Vadvári Katalin). A múzeumok, galériák és a vizuáliskultúra-tanár közötti kapcsolatot kölcsönösség, partnerség jellemzi (ezzel a jelleggel külön szimpózium foglalkozott: *A „világ új képe” a művészetpedagógiában* – Hangyel Orsolya; *Múzeumpedagógia a Vasarely Múzeumban* – Juhász Litza; *Múzeumpedagógia a Kassák Múzeumban* – Forgách Péter; *Művészetpedagógia a Schöffler Gyűjteményben* – Budai Viktória; *Múzeumpedagógia a Kepes Intézetben* – Megyesi Balázs). További érdekes szempont, hogy a múzeumi nevelés már terepe lehet művészetterápiás foglalkozásnak is (*Művészetterápia a múzeumban* – Varga Zita; *Érzékelésfejlesztő múzeumi foglalkozások* – dr. Joó Julianna). Általában is elmondható, hogy a művészetterápia továbbra is foglalkoztatja a vizuális neveléssel

foglalkozó szakembereket. Ez a pszichológiai jellegű megközelítés egyébként a nemzetközi szakirodalomban nem tartozik a „divatos” narratívák közé, mégis hazai diskurzusai minden évben hangsúlyosan jelennek meg. Ebbe a sorba illeszkedik Kiss Dorottya üdítő előadása, amely végül a poszterszekcióban kapott helyet: *Szubklinikai pszichopátia és empátia vizsgálata képző- és iparművészettel foglalkozó művészek és hallgatók körében. Ez az első olyan hazai vizsgálat, amely a művészt mint embert a pszichológiai kórkép és profil alapján vizsgálja.*

ÖSSZEGZÉS

A 6. Művészetpedagógiai Konferencia a művészet és a művészettel nevelés valódi

ünnep volt. Méltó környezetben, kiváló szakemberek járultak hozzá a szakma elismeréséhez és megismeréséhez. A rendezvényen résztvevők 43%-a gyakorló pedagógus, 23%-a egyetemi oktató, 13%-a pedig doktoranduszhallgató volt. A további 21% egyetemi hallgató, érdeklődő, újságíró, művészetterapeuta, illetve kurátor volt. A konferencia közönségének 77%-a mindhárom napon végig jelen volt a rendezvény különböző helyszínein. A „Mi az első szó, ami eszébe jut a konferenciáról?” kérdésre adott válaszok az 1. ábrán olvashatók. A nagyobb betűvel jelzett szavakat többen jelezték vissza. Jól látható, hogy olyan inspiratív szakmai közeg jött létre, amely a jó érzések és kapcsolatépítés mellett egyfajta továbbképzésként is funkcionált.

1. ÁBRA

A 6. Művészetpedagógiai Konferencia kulcsszavai a visszajelzések alapján

HATALMAS ÉLMÉNY
REMEK LENYŰGÓZÓ HELYSZÍN MEGTISZTELŐ
TUDÁSMEGOSZTÁS
HASZNOS SZÍNVONAL ÁTFOGÓ TUDÁSÉPÍTÉS
HÁLÓZAT JÓ KIVÁLÓ INSPIRÁCIÓ SZÍNES
BARÁTSÁGOS MÉLTÓ HELYSZÍN NAGYON INFORMATÍV
KAPCSOLATOK
TRADÍCIÓ SOKOLADLÚ PROFI KAPCSOLATOK
SZAKMAI FELTÖLTŐDÉS
TALÁLKOZÁS KITERJEDT ARTISTEACHER
BOLDOGSÁG ÉRTÉK
FÉNY INSPIRÁLÓ ÉRDEKES ANGOL NYELVŰ ELŐADÁSOK
TAPASZTALATCSERE ÜNNEP
ELEGÁNS SOKSZÍNŰ

FORRÁS: A konferencia visszajelző kérdőívében szereplő „Első szó, ami eszébe jut a konferenciáról?” kérdésre adott válaszok szöveghője (saját szerkesztés)

A konferencia visszajelző kérdőívét kitöltők 81%-a pontosan fel tudja sorolni, melyek azok az előadások, melyek konkrétan hozzájárultak a szakmai fejlődéséhez. Ez nagyon fontos adat, hiszen az a fajta reflexivitás, mely ebben a válaszban megnyilvánul, ad esélyt arra, hogy a tapasztalatok és a konferencián tanultak eljutnak a napi pedagógiai gyakorlatba is. A „*Szívesen megtudnék többet...*” kezdetű mondat befejezésének eredményeképpen kiderül, hogy legtöbben a bőség zavarában szenvedtek, és sok párhuzamosan futó előadás is érdekelte őket. A szerkesztés alatt álló tanulmánykötet némileg pótolja majd ezt a hiányt. A válaszokból kiderül, hogy a legnagyobb érdeklődésre számot tartó területek a művészetterápia, a mesterséges intelligencia és a múzeumpedagógia témakörei. „*A legtöbbet adott nekem...*” kezdetű mondatot a következőképpen fejezték be a résztvevők:

- Hogy több nézőponttal/megközelítéssel találkozhattam;
- A szakmai visszajelzések;
- Kollégákkal való beszélgetések, új kapcsolatok alakítása;
- Hogy megerősítést kaptam;
- Művésztanári identitásom a konferencián – még egy saját kis alkotásra is sarkallt, amikor prof. dr. Emiel Heinen előadását követően egy cipőfűzőt „ARTIST TEACHER” szöveggel láttam el. Ezzel szerettem volna kifejezni, hogy ahogy lépünk, egyensúlyban haladva, visz előre a két hivatásunk;
- Megnézhettem a Kisképzőt.

A visszajelző kérdőívben A „legtöbbet az adott nekem, amikor/hogy...” mondatkezdésre adott válaszokból kiderül még, hogy a legnépszerűbb a poszterszekció és a

konferencia harmadik napján szervezett ke-rekasztal-beszélgetés volt, valamint a zárás ünnepi percei. Összességében kijelenthető, hogy a horizontális szakmai támogatás ki-emelt jelentőséggel bír a pedagógusoknak és a kutatóknak egyaránt. A résztvevők 60%-a válaszolta, hogy tapasztalatait megosztja kollégáival és vezetőivel. Az intézményen belüli tudásmegosztás kultúrájának támogatása kiemelt feladatként jelenhet meg a jövőben, hogy a jó gyakorlatok és kutatási eredmények minél több szakemberhez és pedagógushoz eljuthassanak.

A 7. Művészetpedagógiai Konferencia fókuszában 2024-ben a zene és a zenei nevelés áll majd. Az eddigi tapasztalatok egyértelműen pozitívak, legyen szó a művészetpedagógia bármely területéről. Egyre inkább úgy tűnik, hogy a hatodik konferenciával már a neveléstudományi konferenciák térképének jelentős és lassan komoly hagyományokkal rendelkező szereplőjévé vált az ELTE-ről indult kezdeményezés.

*

VII. Művészetpedagógiai Konferencia – Improvizáció és kreativitás a művészeti nevelésben

Az alapítók és társult felsőoktatási intézmények **hetedik alkalommal hirdetik** meg a Művészetpedagógiai Konferenciát, a művészeti neveléssel, a művészetközvetítés intézményeivel, a gyermekkultúra helyzetével foglalkozó kutatók és pedagógusok éves szemléjét.

2024. június 27–28-án az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet ad otthont az eseménynek, s egyben örömmel vállalta a házigazda szerepét. A konferencia fókuszában a korszerű művészetpedagógia két meghatározó alapeleme áll: a kreativitás és az improvizáció.

A konferenciára személyek és műhelyek jelentkezését egyaránt várjuk – a jelentkezés első lépése a tervezett prezentációt összefoglaló absztrakt megküldése. A konferenciára a tematikus fókusszal összefüggő (lezajlott vagy a konferencia időpontjáig lezajló) empirikus, elméleti és történeti kutatások beszámolóit, illetve kipróbált, kipróbálás alatt lévő jogyakorlatokat, innovációkat bemutató előadásokat fogadja be a Programbizottság. Természetesen az értékelésnél prioritást élveznek azok a tervezetek, melyek a konferencia tartalmát meghatározó tematikát, a kreativitást és az improvizációt együttesen tartalmazzák.

A konferencián – hagyományaink szerint – kiemelkedő külföldi előadók is számot adnak tudásukról. Ezt követően tematikus szimpóziumok és előadások követik majd egymást az ELTE Múzeum körüli patinás termeiben. A művészetpedagógia valamennyi ágának művelőit és kutatóit várjuk: zene, tánc, dráma, színház-, báb-, képző- és cirkuszművészet, irodalom, tárgyalakítás-design, épített és tervezett terek, játékszerek és játékterek, alkotók és műhelyek, kísérletek és eredmények, múltidézés és jövőképek témakörökében, mindezek jutnak nyilvánossági fórumhoz a konferencián.

A 2024-es MPK honlapja hamarosan megnyílik az érdeklődők előtt, ahol további részleteket lehet megtudni, addig is érdemes elolvasni az előző évek kiváló összefoglalóit:

<https://mpk.elte.hu/>

